sobota, 26.02.2022

Nabożeństwa wielkopostne

W naszej parafii nabożeństwa wielkopostne sprawowane są w nastepującym porządku:

- Droga krzyżowa - w piątki o godzinie 16.00 i 19.00

- Gorzkie żale - w niedzielę o godzinie 12.00

Praktyka kościoła wyrobiła w swej długiej historii dwie formy pobożności wielkopostnej: Drogi krzyżowej i Gorzkich żali. Obydwie formy mają charakter pobożności ludowej od początku krzewionej z powodzeniem przez prosty lud wierny. Oddziaływanie tych praktyk wydawało się bardzo skuteczne, tym bardziej że dawniej prosty lud z reguły nie umiał pisać i czytać, więc nabożeństwa te posługując się obrazami (stacjami drogi krzyżowej) i krótkimi pieśniami ludowymi (znanymi na pamięć) służyły jako silny bodziec poruszający uczucia, a przez nie całą duszę do nawrócenia, miłości Boga i licznych dzieł miłosierdzia. Pierwsza forma, drogi krzyżowej, jest dziś bardziej powszechna, tzn. znana w całym kościele, druga raczej charakterystyczna dla terenów Polski, związana z pobożnością polską.

Idea pobożności ludowej związanej mocno z działaniem na uczucia ludzkie powstała w XII w. w środowisku cysterskim, a później przeszła swoją praktyczną próbę wraz z rozprzestrzenianiem się w XIII-wiecznej Europie zakonów żebraczych: franciszkanów i dominikanów i ich nowymi formami ewangelizacyjnymi. Szczególnie ci pierwsi zasłynęli z rewolucyjnych jak na owe czasy form dotarcia z ewangelią do prostego ludu poprzez stosowanie ludowego języka, posługiwanie się ich mentalnością i stylem. Tak powstały np. szopki bożonarodzeniowe, jasełka, stacje drogi krzyżowej, czy pieśni ludowe.

Droga krzyżowa

Nabożeństwo *drogi krzy?owej* miało za zadanie przypomnieć ludowi o cenie życia jaką zapłacił Jezus dokonując naszego odkupienia. Sytuacja XII-wiecznej Europy, która w wyniku wypraw krzyżowych dopiero co zdobyła Jerozolimę, dała możliwość udania się do samej Jerozolimy, aby przejść szlakiem krzyżowej męki Jezusa i w ten sposób odwdzięczyć się Bogu, prosząc o wybaczenie za grzechy własnego życia lub bliskich. Nie wszystkich jednak było stać by się tam udać, szczególnie poszkodowany był tu ubogi lud wierny. Franciszkanie wyszli im na pomoc tworząc tzw. drogi krzyżowe, początkowo w pobliskich miejscach pątniczych, do których udawano si podczas szczególnych uroczystości, a później w samych parafiach. W oparciu o Pismo św. utworzono 14 (czasem 15) stacji drogi krzyżowej, wspominając podczas każdej z nich ważniejsze momenty z drogi krzyżowej Jezusa. Mamy tu więc przygotowanie się Jezusa do męki, biczowanie, niesłuszne oskarżenie, spotkanie z Matką i innymi ludźmi, jego upadki pod ciężarem krzyża, obnażenie z szat, samo ukrzyżowanie, agonię i złożenie do grobu. Czasami na końcu dodawano stację pustego grobu, czyli zmartwychwstania Chrystusa, by samo nabożeństwo nie przyjęło charakteru deprymującego, ukazując szczęśliwy koniec i owoc tej męki. Wszystkie te stacje były szkicowane, rysowane, malowane, ryte lub rzeźbione na pergaminie, papierze, płótnie, drewnie, miedzi czy innym dostępnym materiale i umieszczone w obejściach kościoła a z czasem w samych Kościołach. Podczas poszczególnych stacji nie tylko rozważano konkretne momenty z drogi krzyżowej, ale także odnoszono je do aktualnego życia i sytuacji. W tej postaci celebrujemy dziś drogę krzyżową w naszych kościołach w

każdy piątek Wielkiego Postu, jako że Jezus umierał właśnie w Wielki Piątek.

Gorzkie żale

Nabożeństwo *gorzkich ?ali* ma trochę krótszą historię (XVII/XVIII w. krzewione przez bractwo św. Rocha i misjonarzy św. Wincentego a Paulo) i zawężony zakres oddziaływania ograniczony do terenów dawnej i dzisiejszej Polski, chociaż przez Polonię dociera również poza granice naszego kraju. Choć jego przeznaczenie i sposób działania są podobne: pobudzić lud wierny do miłości Boga, nawrócenia i dzieł miłosierdzia, to jednak forma jest inna. Korzysta się tu przede wszystkim z pasyjnej (gorzkiej) pieśni ludowej, które lud znał na pamięć i które odśpiewywał na klęcząco przed wystawionym Najświętszym Sakramentem podczas specjalnego niedzielnego nabożeństwa, w miejsce odmawianych z reguły w tym czasie nieszporów, czyli wieczornych modlitw psalmami. W ten sposób widzi się przedmiot miłości (Jezusa ukrytego w Najświętszej Hostii) i wdzięcznie rozważa się Jego gorzką mękę w trzech etapach, zależnie od przypadającej niedzieli Wielkiego Postu:

-przygotowanie Jezusa na śmierć: modlitwa Jezusa w Ogrójcu aż do niesłusznego oskarżenia przed sądem,

-okrutna męka: oskarżenie przed sądem aż do cierniem ukoronowania,

-sama śmierć na krzyżu.

Nabożeństwo ma trzy elementy: najpierw śpiewa się pieśń na rozgrzanie (pobudzenie) serca do miłości Jezusa (tzw. pobudka), odsłaniając samą treść rozmyślania; później w śpiewie sama dusza rozważa straszny los Jezusa przechodzącego swój etap męki (tzw. lament duszy); wreszcie towarzyszy się Maryi w jej bólu z powodu tej m□ki (tzw. rozmowa duszy z Matk□ Bolesną). Z reguły dochodzi jeszcze kazanie kapłana lub diakona uwypuklające jakiś element odśpiewanego dramatu, by ukazać jego ciągłą żywotność i aktualność dla współczesnego pokolenia. Cały czas uczestnik nabożeństwa czuje się włączony w dramat i atmosferę męki, przechodząc poszczególne jej etapy, już to z Jezusem, już to z Maryją.

Owoce duchowe

Droga krzyżowa i Gorzkie żale stały się w ten sposób niezastąpionymi nabożeństwami wielkopostnymi pozwalającymi wiernym pobudzić ich serca do żalu i nawrócenia oraz do miłosnej wdzięczności za dar odkupienia Chrystusa. Jeśli uważasz, że te formy są zbyt proste i naiwne (choć jest w tym trochę prawdy, stosują one bowiem staropolski archaiczny język i odzwierciedlają mentalność ludową), to jednak poza szybko przemijalnymi klatkami filmu czy przedstawieniem teatralnym na ten temat (np. *Pasja* M. Gibsona), nie ma dziś lepszych form przeżywania Męki Pańskiej i przygotowania się do przeżywania świąt wielkanocnych. Ponadto film i teatr nie jest nabożeństwem dającym moc żywszego uczestnictwa, jest to raczej show, w którym czujemy si□ biernymi odbiorcami. Wspomniane nabo□eństwa wielkopostne są częstsze (w każdy piątek i niedzielę) i mają miejsce w Kościele, co daje im dodatkowy atut powagi, skupienia i modlitwy. Trudno dziś w naszej dobie znaleźć skuteczniejsze formy przygotowania do świąt wielkanocnych.

źródło: opoka.org.pl